

Verloren maar niet vergeten

Als een kind sterft, wordt de omgeving overvallen door het besef, dat dit niet klopt. Zo kan het leven niet bedoeld zijn. En dat besef is al zo oud als de mensheid.

Leven is niet bedoeld om in de knop te sterven.

Maar het gebeurt. De eeuwen zijn e ouders geweest die deze verliezen hebben moeten incasseren..

En als deze ramp plaats vindt, is de reactie van de omgeving die van ongemak en onvermogen. En tegelijk is er een gevoel van bewogenheid en is er de behoefte om te troosten.

Toen in 1632 het gezin van Joost van den Vondel getroffen werd door de dood van de kleine Constantijn, schreef Vondel een gedicht om zijn vrouw te troosten. 'Kinderlijck' heet het.

Daarin laat hij Constantijntje zelf aan het woord. Ik citeer enkele regels:

Moeder, zeit hij, waarom schreit gij?

Waarom greit gij op mijn lijk?

Boven leef ik, boven zweef ik,

Engeltje van 't hemelrijk:

En ik blink er, en ik drink er,

't Geen de Schinker alles goeds

Schenkt de zielen die daar krielen

dertel van veel overvloeds.

Moeder, huil maar niet om mij. Want ik heb het nu beter. Ik ben een engeltje geworden dat in de hemel mag rondvliegen. Nee, ik krijg geen moedermelk meer, maar God zelf geeft mij te drinken. Laat Vondel zijn zoontje zeggen. En hij vervolgt: Bedenk, lieve moeder, dat dit hemelse leven uiteindelijk veel belangrijker is dan het gescharrel in het aardse slik. Eeuwig gaat voor ogenblik.

Zo hebben de eeuwen door mensen te midden van de pijn naar woorden gezocht en stamelend elkaar getroost met het geloof dat de Schepper zijn kinderen niet zal vergeten. En dat dus ook deze kleine geborgen is in Gods gedachten. Moeder, huil maar niet om mij.

Te midden van de pijn....

Soms ook heeft de kerk die pijn verzaagd door twijfel te zaaien over de vraag of dit kind wel bij God geborgen zou zijn. Hoe vreselijk.

Regelmatig trachtte men de pijn te verminderen door nieuwgeborenen de naam van het overleden kind te geven alsof het de plaats van de overledene konden innemen. Iemand vertelde: Mijn ouders kregen drie keer een meisje dat ze Hielkje noemden, en alle drie zijn ze overleden. Toen ik geboren werd, durfden ze het niet meer aan mij ook zo te noemen. Welk een verdriet en vertwijfeling gaat er niet schuil achter deze opmerking.

Toen ik zelf jong was leefde de gedachte, dat je de pijn kon verzachten door zoveel mogelijk te doen alsof het kind niet bestaat heeft. Een doodgeboren kind werd bij de moeder vandaan gehaald zonder dat die het mocht zien. Het werd door de vader met de begrafenisondernemer begraven soms in de schemer van de avond. Geen steen, vaak ook geen naam. Met de broertjes en zusjes werd er niet over gesproken. Het gebeurde met de beste bedoeling maar het was desastreus. Ook de huisarts die langs kwam met een potje antidepressiva deed dat

om te helpen. Maar de uitwerking was averechts. Omdat de ruimte om te rouwen werd afgenomen.

Het kind dat geen kans van leven had gekregen, werd daarenboven doodgezwegen. Er werd geen recht gedaan. Er werd geen recht gedaan aan het kind, en er werd geen recht gedaan aan het verdriet van de ouders.

Intussen hebben wij door schade en schande geleerd van de trauma's en proberen wij beter om te gaan met de dood, ook met de te vroege dood van kinderen.

Wij beseffen: Het klopt niet. Zo kan het niet bedoeld zijn, en toch het gebeurt.

En ook deze kinderen maken deel uit van onze geschiedenis en de pijn van hun verlies moet onder ogen gezien worden.

Dit monument van verbondenheid en afscheid, van verlies en herinnering wil recht doen aan wat gebeurd is en een ruimte zijn waar mensen kunnen komen om te gedenken en zo een plaats geven aan wat hen overkwam, komen om de band te onderhouden met wie zij verloren hebben maar niet vergeten zijn.

Intussen zullen velen niet meer zoals Vondel proberen te troosten. Ook gelovigen niet. Maar evenmin kunnen wij aanvaarden dat dit het dan maar moet zijn, dat dit het laatste is. Dominee-dichter Geert Boogaard die zijn vrouw en twee kinderen moest begraven, schreef:

Dat God de verwekker is van polio, tuberculose, carcinoom,
oorzaak van ongeluk: een dijk die doorbreekt,
een oorlog die uitbreekt, een jonge moeder die sterft en een kind dat verdrinkt,
nooit zal ik zeggen: dát geloof ik.

Geen noodlot is onze God, geen idee, geen systeem,
geen man die het allemaal uitstippelt,
nee, gelukkig niet.

Er zijn dingen die nooit uit de handen komen van God onze Vader.

Maar dat al wat er gebeurt en zijn tranen heeft,
wacht, op Hem, tótdat Hij komt, dát is waar. Dat geloof ik.

Die weigering om te aanvaarden onder het motto "je kunt geluk hebben en je kunt pech hebben", die weigering heeft te maken met het geheim van het leven, met verwondering, genegenheid en verlangen.

In de kerk zouden wij zeggen: met geloof, hoop en liefde.

In die liefdevolle verbondenheid schreef Herke Giliam als pake over zijn kleinkind dat in de moederbuik gestorven was.

Tweintichwikenecho

Myn dochters liif:
in krúk mei libben,
dûbelop út ien aai.

In rûning fan glory
en grutskens: sjoch no ris!

Willem, Herke; Marry, Jaits...

Myn dochters liif:
opiens: neist krúk ek kiste.
Do, noch sûnder namme,
hast libbenleas
rêst fûn yn memme búk.

Wa'st wêze soest, sil ik net witte.
Ônwennich – no al – en fol fan langstme
swaai ik dy út, lytse leafling.

Oant yn it lân sûnder triennen.
Pake

Wie je zou zijn, zal ik nooit weten. Onwennig –nu al- en vol van verlangen zwaai ik jou uit,
kleine lieveling. Tot ziens in het land zonder tranen.
Moge in die tussentijd deze plek een plek van genegenheid zijn en daarmee een plek van
troost.